

Kraków, dn. 06.06. 2018 r.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr psych. Tytusa Koweszko

**pt., „Epidemiologia i uwarunkowania zachowań samobójczych
u pacjentów hospitalizowanych psychiatrycznie”**

Promotor: prof. dr hab. n. med. Agata Szulc

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

Zaburzenia i choroby psychiczne stanowią istotny czynnik ryzyka samobójczego. Do schorzeń szczególnie predysponujących do samobójstwa zalicza się zaburzenia afektywne, schizofrenię, zaburzenia związane z używaniem lub uzależnieniem od substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu, zaburzenia lękowe i zaburzenia osobowości.

Współczynniki samobójstw są różne w zależności od rozpoznania psychiatrycznego i wahają się w różnych badaniach. Przyjmuje się, że w wyniku samobójstwa umiera około 15% spośród osób z diagnozą depresji, 8-19% choroby afektywnej dwubiegunowej [16], 4-13% schizofrenii i 7% w uzależnieniu od alkoholu. Osoby z rozpoznaniem zaburzeń osobowości trzykrotnie częściej giną w wyniku samobójstwa niż osoby zdrowe, a najwięcej, bo aż 10% z nich, cierpi na zaburzenia osobowości borderline. Czynnikiem ryzyka dodatkowo znacząco zwiększającym zagrożenie samobójcze jest jednoczesne współwystępowanie różnych zaburzeń psychicznych, w tym podwójna diagnoza.

Wszelkie zaburzenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych zwiększają ryzyko samobójcze. W 25-50% samobójstw stwierdza się związek z używaniem alkoholu lub innych

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

substancji, a ryzyko rośnie jeszcze bardziej, gdy obecne są również inne zaburzenia psychiczne.

Rozpoznanie psychiatryczne nie jest jedynym wskaźnikiem zagrożenia samobójczego. Do wystąpienia zjawisk samobójczych poza czynnikami psychopatologicznymi przyczynia się szereg zmiennych, między innymi: psychologicznych, ogólnomedycznych, społecznych, bytowych i zawodowych.

Rozprawa doktorska, przedłożona mi do recenzji dotyka tego tematu.

Podstawą ocenianej rozprawy doktorskiej jest cykl 6 publikacji z lat 2014 – 2018, w których Doktorant jest pierwszym autorem:

1. **Koweszko T.** Zagrożenia samobójcze u pacjentów hospitalizowanych. Od teorii do praktyki diagnostycznej i terapeutycznej. *Neuropsychiatria. Przegląd Kliniczny*, 2013; 5(1)/2013:12-18. Punkty MNiSW: 3
2. **Koweszko T, Gierus J, Mosiołek A, Kamiński M, Wiśniewska KA, Szulc A.** Differences in Assessment of Suicidal Tendencies in Men and Women: A Pilot Study. *Archives of Psychiatric Nursing*, 2016; 30(1):77-78. doi: 10.1016/j.apnu.2015.09.004. Impact factor: 1,201 Punkty MNiSW: 25
3. **Koweszko T, Gierus J, Mosiołek A, Kamiński M, Janus MD, Szulc A.** The Development and the Structure of the Verbal Suicide Scale (VSS) - Measuring Attitudes Toward Suicide in the Group of Patients Hospitalized in the Psychiatric Unit. *Archives of Psychiatric Nursing*, 2016; 30(4):476-479. doi: 10.1016/j.apnu.2016.06.004. Impact factor: 1,201 Punkty MNiSW: 25
4. **Koweszko T, Gierus J, Kosiński M, Mosiołek A, Szulc A.** Epidemiologia zachowań samobójczych u pacjentów przyjętych do Kliniki Psychiatrycznej Wydziału Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego w okresie od kwietnia 2016 do marca 2017 roku. *Psychiatria*, 2017; 14(3):168-174. Punkty MNiSW: 7

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa

i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

5. Koweszko T, Gierus J, Kosiński M, Mosiołek A, Szulc A. Diagnostic accuracy of the Verbal Suicide Scale (VSS) in the group of psychiatrically hospitalised patients (wersja anglojęzyczna oryginalna) / Trafność diagnostyczna Werbalnej Skali Samobójstwa (WSS) w grupie pacjentów hospitalizowanych psychiatrycznie (wersja polskojęzyczna online). *Psychiatria*, 2017; 14(4):242-248. Punkty MNiSW: 7
6. Koweszko T, Gierus J, Mosiołek A, Szulc A. Considerations of suicidal behaviour in psychiatrically hospitalised patients. A psychological portrait of a suicidal female and male (wersja anglojęzyczna oryginalna) / Uwarunkowania zachowań samobójczych u pacjentów hospitalizowanych psychiatrycznie. Portret psychologiczny kobiety- i mężczyzny-samobójcy (wersja polskojęzyczna online). *Psychiatria*, 2018; 15(1):7-12. Punkty MNiSW: 7

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

Łączna punktacja MNiSW z przedstawionych prac wynosi 74 punkty, IF = 2,402.

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

Przedstawiony cykl artykułów obejmuje: pracę przeglądową, pracę dotyczącą analizy epidemiologicznej (N=452), dwie prace dotyczące badań retrospektywnych (N=60, N=154) oraz dwie prace opisujące proces tworzenia i walidacji autorskiej skali WSS (N=121, N=157).

Dysertacja liczy 121 stron i składa się ze spisu treści, wykazu publikacji stanowiących pracę doktorską, wykazu stosowanych skrótów, wprowadzenia, zawierającego tło teoretyczne badania, założeń, celu pracy i hipotez badawczych, metodyki badań, prezentacji uzyskanych wyników, oraz podsumowania wyników. Praca zawiera także streszczenia rozprawy w języku polskim, w języku angielskim oraz załączniki w postaci kopii opublikowanych artykułów oraz Opinii Komisji Bioetycznej WUM, Oświadczeń współautorów publikacji oraz Aneksu.

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

W części „Wprowadzenie” Doktorant przedstawił podstawy teoretyczne przeprowadzonego przez siebie badania. W części drugiej

pracy poświęconej metodologii badań własnych Autor zawarł cele pracy, hipotezy badawcze, opis zastosowanych metod badawczych, wraz z charakterystyką badanej grupy.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Cele rozprawy doktorskiej mgr Tytusa Koweszko były następujące:

1. Analiza częstości występowania zachowań samobójczych w różnych zaburzeniach psychicznych u pacjentów przyjętych do Kliniki Psychiatrycznej Wydziału Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.
2. Wyodrębnienie zmiennych determinujących występowanie zagrożenia samobójczego w różnych zaburzeniach psychicznych.
3. Określenie pozamedycznych zmiennych związanych ze zjawiskami samobójczymi.
4. Ocena użyteczności Werbalnej Skali Samobójstwa w prognozie zagrożenia samobójczego u pacjentów hospitalizowanych psychiatrycznie.

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa

i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

Doktorant postawił następujące hipotezy badawcze :

1. Nasilenie zaburzeń psychicznych, niezależnie od ich charakterystyki, zwiększa ryzyko zachowań samobójczych.
2. Zmienne niezwiązane z chorobą psychiczną determinują zachowania samobójcze w stopniu nie mniejszym niż zmienne psychopatologiczne.
3. Skłonność do podejmowania zachowań samobójczych wiąże się istotnie z niskim poczuciem jakości życia oraz płcią osoby badanej.
4. Werbalna Skala Samobójstwa stanowi użyteczne narzędzie diagnostyczne w procesie przewidywania zagrożenia samobójczego w oparciu o nieświadome postawy wobec samobójstwa.

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Do badań włączono pacjentów hospitalizowanych w Klinice Psychiatrycznej Wydziału Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego mieszczącej się w Mazowieckim Specjalistycznym Centrum Zdrowia im. Prof. Jana Mazurkiewicza w Pruszkowie.

Badania miały nieinwazyjny charakter i obejmowały zebranie wywiadu oraz przeprowadzenie badań ankietowych w ciągu pierwszych siedmiu dni od przyjęcia do szpitala. Za kryterium włączenia do udziału w badaniu uznano przyjęcie do Kliniki Psychiatrycznej WNoZ WUM oraz wyrażenie świadomej zgody, po uprzednim poinformowaniu przez badacza o celu i formie badania.

Kolejna część pracy prezentuje wyniki badania. Przeprowadzone analizy są poprawne pod względem statystycznym, a sposób ich wykonania jest dowodem znajomości tego zagadnienia przez Doktoranta. Metody statystyczne zostały adekwatnie zastosowane i zinterpretowane. Wywód stanowiący omówienie uzyskanych wyników jest spójny, logiczny, przeprowadzony w sposób wnikliwy, co wskazuje na dobry warsztat naukowy autora.

W oparciu o otrzymane wyniki sformułowano następujące wnioski:

1. Depresja stanowi czynnik zwiększający nasilenie zachowań samobójczych, natomiast obecność psychozy, w samym momencie zaostrzenia procesu chorobowego, nie wiąże się z większym ryzykiem samobójstwa.
2. Najsilniejsze inklinacje samobójcze występują u pacjentów z rozpoznaniem zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych (F10-F19).
3. Na zagrożenie samobójcze u mężczyzn wpływa niska satysfakcja z życia w przeszłości, natomiast u kobiet znaczenie ma nadzieja na przyszłość, która jest zależna od obecnej satysfakcji.
4. Profile potencjalnych samobójców obu płci ukazują odmienne charakterystyki pod względem zmiennych klinicznych i

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

psychologicznych oraz czynników niezwiązanych z chorobą psychiczną.

5. Werbalna Skala Samobójstwa to prosta metoda diagnostyczna o satysfakcjonujących właściwościach psychometrycznych, dająca możliwość powtarzalnego pomiaru, która pozwala na ocenę niejawnych postaw wobec samobójstwa.

Formalna struktura pracy nie budzi logiczno-metodologicznych zastrzeżeń. Doktorant prawidłowo zaplanował i przeprowadził swoje badania. Zamierzony plan analiz został przeprowadzony konsekwentnie, z wykorzystaniem różnorodnych, zaawansowanych, adekwatnych metod analizy statystycznej.

W realizacji programu badań oraz redagowaniu tekstów naukowych Doktorant wykazał się rozeznaniem zastanej wiedzy teoretycznej oraz dojrzałością warsztatu badawczego.

Metodologia i przebieg badania miały solidne podstawy w przedstawionym teoretycznym przeglądzie literatury. Badania niewątpliwie były czasochłonne, wymagały pracowitości, dokładności i rzetelności. Doktorant dokonał obszernej analizy zebranych danych, przedstawił uzyskane wyniki w jasny i zrozumiały sposób.

Rozprawa doktorska jest nowoczesnym i oryginalnym rozwiązaniem ważnego problemu naukowego i stanowi twórczy wkład w rozwój nauki.

Podsumowując, niniejsza rozprawa doktorska spełnia kryteria wymagane dla przewodów doktorskich zgodnie z Ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016 r., poz. 882 ze zm.), dlatego też mam zaszczyt przedstawić Wysokiej Radzie Wydziału Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego wniosek o dopuszczenie mgr Tytusa Koweszko do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
COLLEGIUM
MEDICUM

Wydział Nauk o Zdrowiu

Instytut Pielęgniarstwa
i Położnictwa

Zakład Psychologii Zdrowia

prof. dr hab.

Marta Makara-Studzińska

Kierownik Zakładu

ul. Kopernika 25

PL 31-501 Kraków,

tel: +48 (12) 421 40 10

fax: +48 (12) 429 48 72

marta.makara-studzinska@uj.edu.pl

Prof. dr hab. Marta Makara-Studzińska
specjalista psycholog kliniczny
specjalista zdrowia publicznego